

The Goat Figure Symbolism As A Cultural Phenomenon Extending From Proto-Turks To Present Day Erzurum Rural

Sibel Aktoprak^{1,a,*}

¹ Department of Art, Faculty of Fine Arts, Atatürk University, Erzurum, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 21/09/2023

Accepted: 12/10/2023

ABSTRACT

During the historical period, the animal figure has taken an important place in Turkish culture, from the time the Proto-Turkish lived to the present day. He has given these animals many meanings, both symbolic and mythological. As a result, he used these animal figures, both realistically and stylistically, on many objects and embedded them in every area of his life. Among these animals, the goat figure has been one of the most important animal patterns in culture. This animal, which has an important place in its existence, has been feared, respected, and glorified over time. As a result of all this, he believed that both his aesthetic structure benefited from it and that it would be protected through it. Due to these characteristics, the goat figure has taken an important place in Turkish art. From cave walls to ceramic vessels, from stamps used in monuments to tent pieces, from oral literary works to painting, it has been used in all fields of art.

In this study, we presented the symbolic meanings and uses of the goat figure, which has been used in each period and is the subject of different arts, in the Anatolian countryside.

Keywords: Turkish Art, Anatolia, Goat figure, symbolism

Proto-Türklerden Günümüz Erzurum Kırsalına Uzanan Kültürel Bir Olgu Olarak Keçi Figürü Sembolizmi

Süreç

Geliş: 21/09/2023

Kabul: 12/10/2023

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Öz

Tarihi süreç içerisinde Proto-Türklerin yaşadığı dönemlerden günümüze kadar geçen zaman diliminde Türk kültürü için hayvan figürü önemli bir yer edinmiştir. Bu hayvanlara hem sembolik, hem de mitolojik olarak birçok anlam yüklemiştir. Tüm bunların neticesinde bu hayvan figürlerini, gerek realist bir şekilde gerekse stilize ederek birçok obje üzerinde kullanmış ve hayatının her alanına sokmuştur. Bu hayvanlar arasında yer alan keçi figürü de kültür içerisindeki önemli hayvan motiflerinden biri olmuştur. Hayatını sürdürmesinde önemli bir yere sahip olan bu hayvandan, zaman içerisinde korkmuş, saygı duymuş ve yüceltmıştır. Tüm bunların bir sonucu olarak hem estetik yapısından faydalanmış hem de onun vasıtasıyla korunacağına inanmıştır. Bu özellikleri itibarıyla de keçi figürü, Türk sanatı içerisinde önemli bir yer edinmiştir. Mağara duvarlarından seramik kaplara, anıtlarda kullanılan damgalardan çadır sütunlarına, sözlü edebi eserlerden resim sanatına kadar tüm sanat alanında kullanılmıştır.

Bu çalışmamızda ise her dönemde kullanılmış ve farklı sanat dallarına konu olmuş keçi figürünün, Anadolu kırsalında kullanımı ve barındırdığı sembolik anlamlar, örnekleri ile beraber sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Sanatı, Anadolu, Keçi figürü, sembolizm

^a sibelaktoprak@atauni.edu.tr

^{id} <https://orcid.org/0000-0001-5118-8697>

How to Cite: Aktoprak, S, (2023) The Goat Figure Symbolism As A Cultural Phenomenon Extending From Proto-Turks To Present Day Erzurum Rural, CUJOSS, 47(2): 187-193

Giriş

İnsanoğlunun varlık gösterdiği ilk dönemlerden itibaren, mağara duvarlarına ve kayalar yüzeyine resmettiği şekillerden, hayvan temasının çok önemli olduğunu biliyoruz. Ayrıca duvarlara çizdikleri bu hayvan tasvirlerine son derece önemli sembolik anlamlar yüklemiş oldukları da açıkça görülmektedir. İlk bakışta insanoğlunun doğa ile ilişkisi neticesinde ortaya çıktığı düşünülen bu tasvirlerin, aslında hayatına yön veren ve içerisinde birçok anlam barındıran öğeler olduğu anlaşılmaktadır. Elbette bu hayvan tasvirleri arasındaki önem derecesi değişiklik göstermektedir. Bunlardan bazıları beslenmesinde, bazıları korkularında, bazılarıysa günlük ihtiyaçlarını karşılamada önemli rol oynamaktadır. Hatta inançları gereği kullandıkları, önemli birer obje olduğu da açıkça görülmektedir. Zaten insanoğlunun yaşamsal çevresinde, doğrudan ilişki içerisinde olduğu ve hayatını devam ettirmek için elzem olan bazı nesnelere kutsallık atfetmesi kaçınılmazdır. Fakat bu kutsallığı tanımlama olarak değerlendirmemiz yanlış olur. Erken dönemde görülen kutsal anlayışın içerisinde, kutsal sayılan şeyin olağanüstü güçlere sahip olması gerekmektedir. İnsanlar tarafından ona verilen değer var olması yeterli olmaktadır (Soylu, 2021:2230; Somuncuoğlu, 2011:148).

Türk kültürü içerisinde oldukça önemli olan hayvan figürünün kullanımını, Türklerin hakimiyet kurduğu Türkistan'dan, Ön Asya'ya ve Anadolu'ya kadar tüm coğrafyada izlerini görmek mümkündür. Tüm insanoğlu gibi, onlar da hayatını bu hayvanlarla idame ettirmiş, saygı duymuş veya bu hayvanlardan korkmuştur. Tüm bu duygular neticesinde onlara bazı sembolik anlamlar yüklemiştir (Öztürk-Arisoy, 2018: 376). Bu bağlamda Türk yaşantısında önemli bir yere sahip hayvanlardan olan, keçi figürü de sembolleştirdiği ve özel anlamlar yüklediği önemli bir hayvan olarak yerini almıştır.

Keçi, Türklerin ilk evcilleştirdiği hayvanlardan biridir. Çünkü keçi, Orta Asya'nın zor şartlara sahip arazilerinde rahatlıkla beslenebilen bir hayvandır. Ayrıca etinden, sütünden, yünlerinden ve derisinden faydalanarak kendi yaşamını da kolaylaştırmıştır. Bu sebeplerden dolayı keçinin hayatındaki önemi büyüktür. Dolayısıyla da ona hep olumlu anlamlar yüklemiştir. Keçinin Türk kültüründeki önemi ile ilgili bulgulara, Anadolu yerleşkelerinde de rastlamaktayız. Kaya resimlerinde, anıtlarda, tekstil ürünlerinde, süs eşyalarında, günlük kullanım eşyalarında ve mühürler üzerinde gördüğümüz keçi figürü; aydınlığı, bolluk ve bereketi, asaleti, bilgeliği ve hakimiyeti sembolize eden önemli bir hayvan figürü olmuştur (Dalkıran-Bayrak 2019:25).

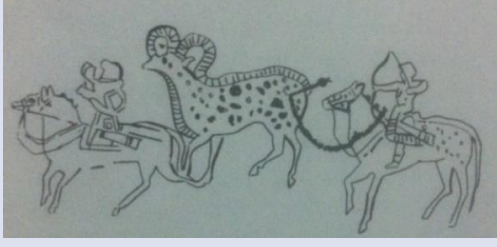
Güç, bağımsızlık, iktidar gibi olumlu özelliklerin simgesi olan keçi, zıt bir kavram olarak Şamanizm'de kötü ruhlardan korunmak için kurban edilen bir hayvan olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu özelliği ile olumsuz bir kimliğe bürünen keçi figürü, olumlu özellikleri ile beraber zıt kavramların mücadelesine de önemli bir örnek olmuştur (Çoruhlu, 2011:150).

Türk sanatı içerisinde değerlendireceğimiz keçi figürünün, Proto-Türklerden başlayarak günümüze kadar devam eden süreç içerisinde, farklı malzemeler üzerinde ve farklı sanat anlayışı ile kullanımının devam ettiğini görüyoruz. Altın, gümüş, demir gibi metal malzemeden yapılmış eserler üzerinde, ahşap malzeme üzerinde, seramik kaplar üzerinde, minyatür sanatında, çini sanatında, heykel ve çağdaş resim sanatında; gerek somut, gerekse soyut uygulamalarla sevilerek kullanılan bir figür olmuştur.

Keçi figürünün ilk kullanımını, Proto-Türk ve Hun Devrine ait olduğunu düşündüğümüz mağara ve kaya resimlerinde görmekteyiz. Bu resimler Orta Asya, Sibirya, Altaylar ve Moğolistan'da bulunan mağara ve kaya yüzeylerinde; boya veya ucu sivri aletlerle yapılmıştır. Bu kaya resimlerinin benzer örneklerinin Göktürkler zamanında da yapıldığı tespit edilmiştir. Bunların dışında Pazırık kurganlarından çıkartılan halı, kilim, at koşum takımları, eyer örtüleri, çadır alemleri ve kaftan gibi çeşitli kullanım eşyalarında keçi figürü karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 1: Hun Dönemine Ait Pazırık Kurganlarından Çıkan Eyer Örtüsü
(<https://sinanpercin.wordpress.com/2016/12/25/bozkirin-mimarisi-kurgan/> Erişim Tarihi:15.09.2023).
Figure 1. Saddle Cover from Pazyryk Kurgans of the Hun Period
(<https://sinanpercin.wordpress.com/2016/12/25/bozkirin-mimarisi-kurgan/> Access Date: 15.09.2023).

Görsel 2: Göktürk Dönemine Ait Kaya Resmi (Çoruhlu Y, 2007: 182).

Figure 2. Rock Painting from the Göktürk Period (Çoruhlu Y, 2007: 182).

Keçi figürünün anıtlar üzerindeki kullanımında ise mitolojik anlamlarına vurgu yapılmaktadır. Örneğin Kültigin anıtının doğu yüzeyi üzerine işlenmiş keçi figürü damgası, ölümsüzlüğü, sonsuzluğu, zora erişimi, bilgeliği ve hükmetmeyi simgelemektedir. Burada Türk kağanları bu sembolü hanedan arması olarak kullanmışlar ve egemenliklerinin sonsuza kadar devam etmesi arzulanmıştır. Benzer damga motiflerinin, farklı zamanlarda ve farklı bölgelerde kullanıldığı da tespit edilmiştir (Çoruhlu, 2002:175).

Görsel 3: Kültigin Anıtında Bulunan Keçi Figürü Damgası. (<https://yenidenergenekon.com/wp-content/uploads/2017/01/image001-4.jpg> Erişim Tarihi 15.09.2023)

Figure 3. Goat Figure Stamp Found on the Kültigin Monument.

Görsel 4: Kazakistan'da Çıkarılan "Altın Elbiseli Adam" Giysisinde Başlığın Önünde Yer Alan Efsanevi Keçi Figürü İşlemesi. (<https://odengiz.blog/2019/09/24/kazak-tutankhamun-altin-elbiseli-adam/> Erişim Tarihi 15.09.2023)

Figure 4. The Legendary Goat Figure Embroidery on the Front of the Headdress of the "Man in the Golden Dress" Clothing Made in Kazakhstan.

Keçi figürünün, Türk kültürü içerisinde kutsal olarak değerlendirilmesinin en önemli sebebi onun, hiç kimsenin çıkamayacağı yüksek yerlere çıkabilmesidir. Bu durum onu, diğer hayvanlardan ayıran önemli bir özellik olmuştur. Keçinin kimsenin erişemediği yerlere erişebilen, cesaretli, kararlı, bağımsız bir özelliğe sahip olması, erişilmeze erişebilme isteği, özgürlüğüne düşkünlüğü ve cesareti ile ön plana çıkan Türk karakterinin özellikleriyle örtüşmektedir. Tanrının yeryüzündeki temsilcisi sıfatını üstlenen keçi, aynı zamanda Kağan'a olan bağlılığın ve itaatin bir göstergesi olmuştur (Demir, 2008: 12; Mülayim, 1994: 18).

Keçi sembolü ile ilgili bir başka malzeme, Türk kültürü ile alakalı olduğu düşünülen Tagar'lara ait mezar kalıntılarında ortaya çıkmıştır. Bu mezar kalıntılarında çeşitli bayrak direkleri bulunmuştur. Bulunan bu bayrak direklerinin tepesinde totem olarak, küçük bir dağ keçisi heykeli yerleştirilmiştir. Bu heykeli, tunç bir çember içerisinde (Kalafat, 2010: 25).

Dağ keçisi sadece plastik sanatlar içerisinde değil edebi sanat anlayışında da oldukça önemli bir yere sahiptir. Altay bölgesinde yaşamış Türkler tarafından inanılan efsaneler içerisinde, yine dağ keçisinden bahsedilmektedir. Bu sözlü edebi eserde tufandan bahsetmektedir. Bu efsanevi tufanı ilk gören ise demir boynuzlara sahip bir keçidir. Gök yeleli bu dağ keçisi, insanları uyarmak için yedi gün boyunca yeryüzünde dolaşacak ve tufanı anlatacaktır (Uraz, 1994: 256).

Milli kahramanlık hikayelerimizin anlatıldığı destanlarda da hayvan figürlerinin birçoğunun kahramanlık, yiğitlik gibi olumlu özellikler ile donatıldığını

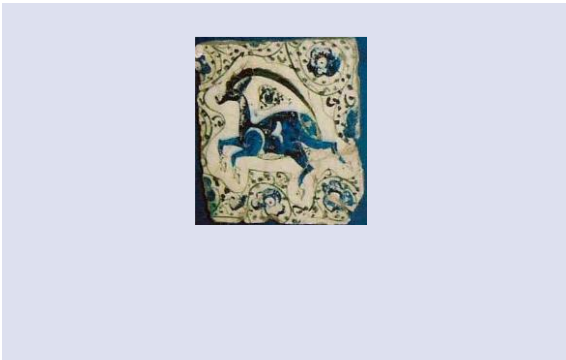
görüyoruz. Bu destanlar arasında Kırgızlara ait Kocacaş destanında, kutsal olarak kabul edilen hayvanlar bulunmaktadır. Kocacaş ile hayvanların mücadelesinden oluşan bu destanda dağ keçisinden, bu hayvanların koruyucusu olarak bahsedilmektedir (Yılmaz, 2008: 998). Bunların dışında Dede Korkut hikayelerinde ve Hitit efsanelerinde de keçiye olağanüstü özelliklerin atfedildiğini görmekteyiz (Uraz, 1994: 150; Özkartal, 2012: 59).

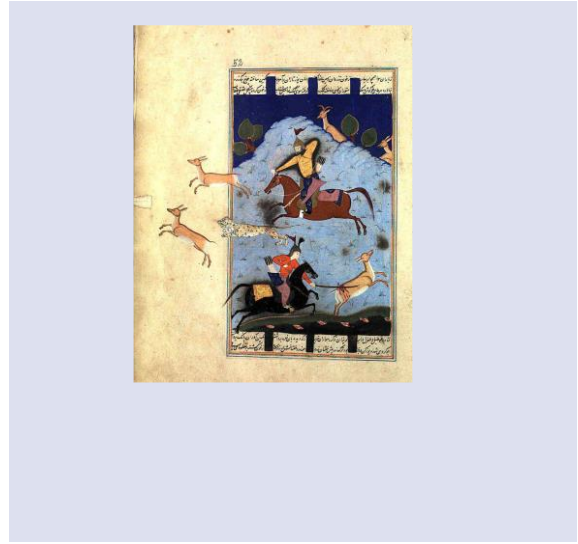
Görsel 5: Burdur Arkeoloji Müzesinde Bulunan Ve Üzerinde Keçi Figürünün Bulunduğu Çeşitli Seramik Kaplar. (Ünal S-Yaşar T, 2021: 383)

Figure 5. Various Ceramic Vessels with Goat Figures Found in Burdur Archaeological Museum. (Unal S-Yasar T, 2021: 383)

Keçi figürünün antik döneme ait seramik eserler üzerindeki kullanımı da oldukça yaygındır. Farklı form ve bezemeye sahip seramik buluntular arasında keçi figürünün bulunduğu çeşitli kaplar, yapılan arkeolojik kazılarda gün yüzüne çıkartılmıştır (Ünal, 2021: 385).

Görsel 6: Beyşehir Kubadabad Sarayı'nın Çini Parçası - Konya Karatay Medresesi Müzesi (Büyükcanga, 2006:78). *Figure 6. Tile Fragment of Beyşehir Kubadabad Palace - Konya Karatay Madrasa Museum (Büyükcanga, 2006:78).*

Görsel 7: Şehnâme "Neriman'ın Avlanması" (Kıştan, 2022: 50).

Figure 7. Şehnâme "The Hunting of Neriman" (Kıştan, 2022: 50).

Görsel 8: Mehmet Başbuğ, Keçiler, 60x80 cm, 2005 (Dalkıran-Bayrak, 2019: 33).

Figure 8. Mehmet Başbuğ, Goats, 60x80 cm, 2005 (Dalkıran-Bayrak, 2019: 33).

Keçi figürünün kullanımı Anadolu Selçuklu dönemi, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet döneminde de sevilerek devam etmiştir. Gerek estetik yapısı, gerek sembolik anlamlarıyla yakın geçmişe ait eserlerde yerini almış ve birçok günümüz sanatçısına da ilham kaynağı olmuştur.

Türk kültüründe keçi kafası için de tıpkı keçi figürü gibi özel sembolik anlamlar yüklenmiştir. Özellikle keçi kafasının nazara iyi geldiğine inanılmaktadır. Günümüzde bu gelenek, İran'ın en büyük şehirlerinden olan Şiraz ve çevresinde yaşayan Kaşkay Türkleri tarafından halen devam etmektedir. Ağırlıklı olarak göçebe yaşantısına devam eden Kaşkay Türklerinin dağ keçisine ait kafatasını çadır sütunlarına astıkları görülmektedir. Keçiye ait bu kafatasının, çadırlarını kötü gözlerden koruyacağına inanılmaktadır (Kalafat, 2015: 160; Kalafat, 2012:160).

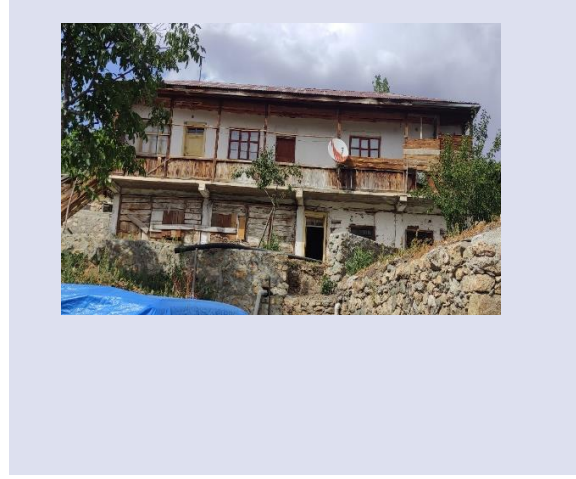
Türk kültürü içerisinde, keçi figürü ve keçinin kafatası kadar keçinin boynuzları da son derece önemli bir objedir. Keçinin boynuzlarının, görsel olarak çok estetik olmasının yanı sıra olumlu sembolik anlamlarla yüklenmiş olması kullanımını yaygınlaştırmıştır. Kendi bünyesinde barındırdığı özellikler ona güç, kuvvet, bağımsızlık ve iktidar gibi rolleri kazandırmıştır. Şamanizm’de şamanın Gök Tanrı ile görüşmek için gökyüzüne yaptığı seyahatte boynuzlu bir başlık takarak çıkması boynuz figürünün önemini açıkça göstermektedir. Bu tür başlıklar normal insanlar tarafından da kullanılmıştır. Bu toplumun inançları ile doğrudan ilişkili bir durumdur (Çoruhlu, 2019a:80; Çoruhlu, 2019b:67). Tüm bu inançlar silsilesinin bir sonucu olarak keçi figürünün, keçi kafasının hatta keçi boynuzlarının kullanımının günümüze kadar uzayan yansımalarını görmek çokta şaşırtıcı değildir.

Erzurum’un İlçelerinde Tespit Edilen Keçi Boynuzu ve Kullanım Şekli

Türk kültürü içerisinde devamlılık gösteren dağ keçisi sembolünün, geçmişte kazandığı anlamları koruyarak günümüze kadar ulaştığı görülmektedir. Bunun örneklerini gerek sanat eserleri üzerinde gerekse evlere yerleştirilen dekoratif unsurlarda görmekteyiz. Araştırmamızın bu bölümünde Erzurum’un ilçelerinde karşılaşılan örnekler ele alınacaktır. Bu örnekler Türk kültürü içerisinde var olan inançların bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

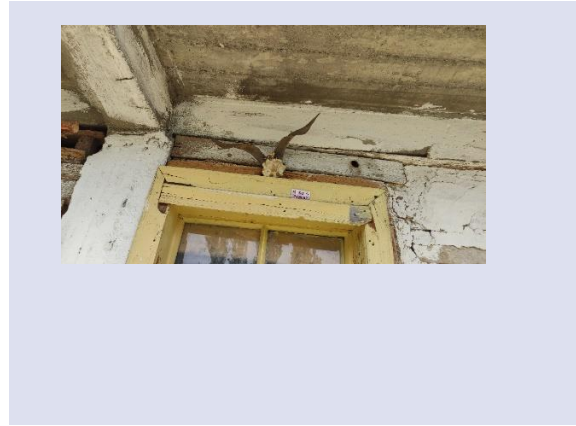
Erzurum ilçelerine yönelik yapılan araştırmamızda, iki evde dekoratif olarak kullanılan keçi boynuzuna rastlanmıştır. Geleneksel dokusunu devam ettiren bu evlerde, keçi boynuzunun kullanılması, Erzurum’un ilçelerinde, Orta Asya kültürüne ait bu geleneğin yansımalarının devam ettiğini bize açıkça göstermektedir.

Bu keçi boynuzlarından biri, günümüzde Cemalettin Özkan’a ait olan evde tespit edilmiştir. Ev Erzurum’un Şenkaya ilçesinin Beykaynak mahallesinde bulunmaktadır. İki katlı olarak planlanan evin üst katı, ön cephe boyunca devam eden ayvan ve yan yana sıralanmış odalardan oluşmaktadır. Bu kat sonradan eklenmiştir. Orijinalinde tek katlı olan evin alt katında ahır, merek, aşhane ve bir oda mevcuttur. Çalışmamıza konu olan keçi boynuzu birinci katta bulunan aşhanenin dış kapısının üst kısmına yerleştirilmiştir. Aşhanenin kapısı doğrudan dışa açılmaktadır. Kapının yüzeyi tablalarla şekillendirilmiş çatki kapı formundadır. Kapının üzerinde iki bölümlü kasetlenmiş aydınlatma penceresi bulunmaktadır. Keçi boynuzu tam olarak aydınlatma penceresinin üzerine yerleştirilmiştir.

Görsel 9: Erzurum’un Şenkaya İlçesinin Beykaynak Mahallesinde Bulunan Ve Cemalettin Özkan’a Ait Evde Tespit Edilen Keçi Boynuzu.

Figure 9. Goat Horn Detected in the House of Cemalettin Özkan in the Beykaynak Neighborhood of Erzurum’s Şenkaya District.

Görsel 10: Cemalettin Özkan’a Ait Evde Tespit Edilen Keçi Boynuzundan Detay.

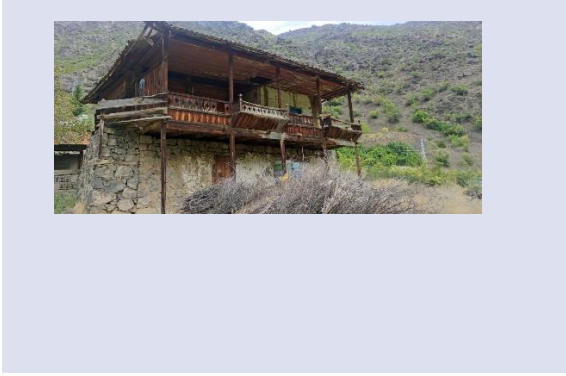
Figure 10. Detail of a Goat Horn Found in the House of Cemalettin Özkan.

Buradaki keçi boynuzu bir kıl keçisine aittir. Kara keçi olarak da adlandırılan kıl keçisi, Türkiye’de en yaygın olarak yetiştirilen keçi ırkıdır. Buradaki boynuz spiral olarak kıvrım yapmıştır. Boynuzun yapısından 6-7 yaşlarında erkek keçiye ait bir boynuz olduğunu anlaşılmaktadır.

Tespit edilen diğer keçi boynuzu ise Erzurum’un Oltu ilçesine bağlı Ayvalı mahallesinde bulunmaktadır. Ev Erdem Demir’e aittir. 19.yy.ın sonlarına tarihlenen ev iki katlı bir plan tipolojisinde yapılmıştır. Düz olmayan eğimli bir arazi üzerine yerleştirilen evin üst katında ayvan, ambar ve bir oda mevcuttur. Alt katı ise sıralı odalar ve aşhaneden ibarettir. Buradaki keçi boynuzu üst kattaki odanın duvar yüzeyine asılmıştır.

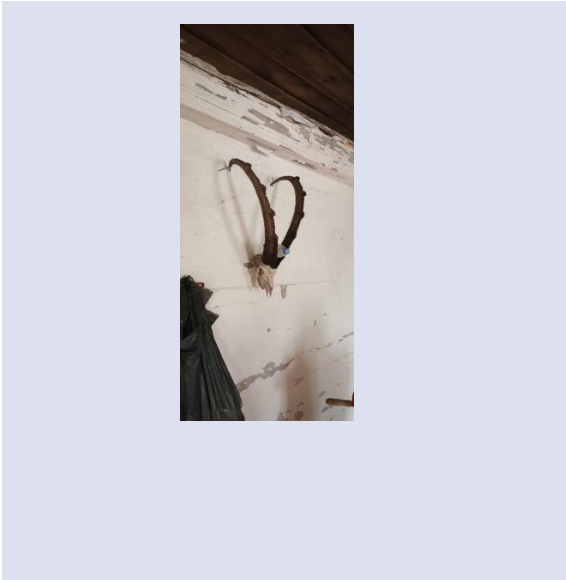
Erdem Demir’in evinde bulunan keçi boynuzunun, morfolojik yapısı incelendiğinde çengel boynuzlu, erkek bir dağ keçisine ait olduğu anlaşılmaktadır. Boynuzun

üzerinde bulunan kabartılara bakılarak 6-7 yaşlarında olduğu tahmin edilmektedir. Büyük heybetli boynuz, duvara çivilerle tutturulmuştur.

Görsel 11: Erzurum'un Oltu İlçesinin Ayvalı Mahallesinde Bulunan ve Erdem Demir'e Ait Evde Tespit Edilen Keçi Boynuzu.

Figure 11. Goat Horn Detected in the House of Erdem Demir in the Ayvalı District of Erzurum's Oltu District.

Görsel 12: Erdem Demir'e Ait Evde Tespit Edilen Keçi Boynuzundan Detay.

Figure 12. Detail of the Goat Horn Found in Erdem Demir's House.

Sonuç

Proto-Türklerden başlayarak günümüze kadar devam eden ve inanç neticesinde ortaya çıkan bir geleneğin yansıması olarak Erzurum'un ilçelerinde tespit edilen bu iki keçi boynuzu son derece önem arz etmektedir. Keçi, zor coğrafik şartlarda kolaylıkla yetiştirilen önemli bir besin kaynağıdır. Etinden, sütünden, yününden ve derisinden faydalanılmıştır. Bu özellikleri ile bereket sembolü olmuştur. Ayrıca kimsenin ulaşamayacağı yüksek ve sarp kayalıklara kolaylıkla tırmanan bir hayvan olarak diğer birçok hayvanın önüne geçmiş ve bu özellikleri ile de gücün, kuvvetin ve

egemenliğin sen önemli göstergesi olmuştur. Keçi bu özellikleri neticesinde, Türk kültürü içerisinde yerini almış ve gerek sanatsal olarak gerekse günlük kullanıma has birçok obje üzerinde kullanılmıştır. Somut veya stilize edilmiş formlarla kullanılan keçi figürünün vücuduna ait parçalarında (kafatası, boynuz gibi) sembolik anlamlar içermesi sebebiyle kullanıldığı, yine tarihi süreç içerisinde tespit edilmiştir.

Çalışmamıza konu olan keçi boynuzlarının Erzurum'a ait ilçelerde bulunmuş olması atalarımıza ait bu inancın yansımalarının halen devam ettiğini göstermektedir. Evlerde tespit ettiğimiz keçi boynuzları, keçinin iki farklı türüne aittir. Fakat ikisinin de erkek keçiye ait olması ve 6-7 yaşlarında olması bir tesadüf değildir. Bu, keçinin güç ve kuvvet sembolizmine bir göndermedir. Ayrıca her iki evinde en çok kullanılan ve en önemli mekanlarına asılmış olması keçi boynuzlarının bolluk ve bereket için kullanıldığını gösterirken, asılan keçi boynuzlarının seviye olarak da herkesin görebileceği bir seviyede olması nazara ve kötü göze karşı koruyacağı inancını vurgulamaktadır.

Extended Summary

When we evaluate the animal figure within the cultural structure of the Turks, we see that it has gained an important place in the process from the times of the Proto-Turks to the present day. The importance of these animal figures is emphasized by the symbolic or mythological meanings they contain. It was inevitable that he used animal figures on many objects, both realistically and stylized, within this belief system.

The goat figure, among these animal figures, has become one of the important animal motifs in Turkish culture. Over time, he sanctified this animal, which he introduced into his life as the most important source of food; feared, respected and glorified. As a result of all this, he both benefited from its aesthetic structure and believed that it would be protected through it. The goat figure, which has an important place in Turkish art due to all these features, has been used in almost all fields of art throughout history. Goat figure is found in caves and rock surfaces in Central Asia, Siberia, Altai and Mongolia, which we think belongs to the Proto-Turkish and Hun Period in early periods. It is depicted with paint or pointed tools, within a certain compositional structure. Additionally, unearthed from kurgans from this period; It is also seen that the goat figure is used in various items such as carpets, rugs, horse harnesses, saddle covers, tent pendants and caftans. In later periods, it is seen that the goat figure was used in ceramic pots, mausoleum structures, tent columns, various metal items such as gold and silver, wooden carving items and even in oral literary works.

We know that animal contact is very important in every period of human existence. It is clearly seen that they attributed extremely important symbolic meanings to these animal depictions. It is understood that these depictions, which at first glance are thought to have emerged as a result of human beings' relationship with nature, are actually elements that direct their lives and

contain many meanings. The degree of importance among these animal depictions varies directly depending on their place in life. Because while some of these animals are important for nutrition, some of them cause fear. With his belief in being able to control these animals, which are extremely important to him, he embodied them and made them an important part of his life.

It is possible to see traces of this in all regions where Turks dominated, from Turkestan to Asia Minor and Anatolia. Like all human beings, they have endless respect for these animals, which are an important source of food for them. As a result of all these emotions, he attributed some symbolic meanings to them. In this context, the goat figure, which is among the animals that have an important place in Turkish life, has taken its place as an important animal that it symbolizes and attaches special meanings to.

The goat was one of the first animals domesticated by the Turks because it was an animal that could easily adapt to the difficult land conditions in which they lived. He also made his own life easier by benefiting from its meat, milk, wool and leather. For these reasons, he placed the goat at an important point in his life and therefore always attributed positive meanings to it. We also encounter findings about the importance of goats in Turkish culture in Anatolian settlements. The goat figure we see in rock paintings, monuments, textiles, ornaments, daily use items and seals; It has become an important animal figure symbolizing enlightenment, abundance and abundance, nobility, wisdom and dominance.

The fact that the goat figure is considered sacred in Turkish culture is due to the fact that the goat is a strong and determined animal that can climb to high places that no one else can, and can achieve difficult things. These features of the goat coincide with the Turkish character structure. Therefore, the goat became one of the animal figures that he could not give up. The use of the goat figure continued to be popular during the Anatolian Seljuk period, the Ottoman period and afterwards. With both its aesthetic structure and symbolic meanings, it has taken its place in works of the recent past and has become a source of inspiration for many contemporary artists.

This study we have conducted shows us that the goat figure, which has been used in every period and has been the subject of different branches of art, continues to preserve the symbolic meanings it has gained from past to present in Turkish culture and its use still continues in some houses in rural Anatolia. Hanging the horns of hair goats and mountain goats in certain places in houses stems from this accumulation of beliefs from the past. In these examples we identified, it is not a coincidence that the goat horn was found in the kitchen entrance and the guest room, which are important parts of the house. It is also believed that the goat horn, hung as a symbol of abundance and abundance, will protect the household and its members from the evil eye.

Kaynaklar

- Büyükçanga, H.Hilal (2006). Anadolu Selçuklu Seramiklerinde Figürlerin Dili ve Resim Eğitimi Açısından İncelenmesi, (Basılmamış Yüksel Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çoruhlu, Y. (2002). Türk Mitolojisinin Ana Hatları, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Çoruhlu, Y. (2019a). *Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi I. Ötüken Yayınları, İstanbul.*
- Çoruhlu, Y. (2019b). *Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi II. Ötüken Yayınları, İstanbul.*
- Dalkıran, A. Vd. (2019). Türk Kültüründe Keçinin Yeri ve Mehmet Başbuğ Resimlerindeki Yansımaları, Tarih Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, S.22, s.25-35.
- Demir, N. (2008). Elik Keçisi Efsanesi ve Beşikdüzü, Beşikdüzü Belediyesi, Trabzon.
- Kalafat, Y. (2015). Türk Kültürlü Halkların Halk İnançlarında Geçmişten Günümüze Kişioğlu, Berikan Yayınları, Ankara.
- Kalafat, Y. (2012). Türk Kültürlü Halklarda Mitler, Berikan Yayınları, Ankara.
- Kalafat, Y. (2016). Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri, Berikan Yayınları, Ankara.
- Kıştan, M. (2022). Ortaçağ Metinlerinde Minyatürlerin Sembolik Anlamları (Oğuznâme Ve Şehnâme Örneği), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Görsel Kültür A.B.D, Edirne.
- Mülayim, S. (1994). Kuzeyde Geyik Kültü Ve Hayvan Üslubunun Doğuşu, Sanat Tarihi Dergisi, VII, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İzmir.
- Özkartal, M. (2002). Hayvan Sembolizmine Genel Bir Bakış (Dede Korkut Kitabından Örnekler). Milli Folklor Dergisi, 94, 58-71.
- Öztürk, M. Vd. (2018). Selçuklu Dönemi Seramik Sanatında Hayvan Sembolizmi, İdil Dergisi, 7(44), 375-381.
- Somuncuoğlu, S. (2008). Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler, Güngör Matbaacılık, İstanbul.
- Soylu, R. (2021). Mehmet Başbuğ Resimlerinde Hayvan İmgelerinin Göstergebilim Çözümlemesi, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(4), 2226-2242.
- Uraz, M. (1994). Türk Mitolojisi, Düşünen Adam Yayınları, İstanbul.
- Ünal, S. Vd. (2021). Teke Yöresi, Keçi (Teke) Figürü Ve Seramik Sanatına Yansımaları, Türk Dünyası Araştırmaları, Cilt: 127, Sayı: 251, İstanbul.
- <https://yenidenergenekon.com/wp-content/uploads/2017/01/image001-4.jpg> (Erişim Tarihi 15.09.2023)
- <https://odengiz.blog/2019/09/24/kazak-tutankhamun-altin-elbiseli-adam/> (Erişim Tarihi 15.09.2023)
- <https://sinanpercin.wordpress.com/2016/12/25/bozkirin-mimarisi-kurgan/> (Erişim Tarihi:15.09.2023)